

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті проаналізовано законодавчі зміни у реалізації міжбюджетних відносин в умовах воєнного стану в Україні. Підкреслено, що такі зміни є різноплановими. Зокрема, скорочено низку трансфертів місцевим бюджетам з метою спрямування до резервного фонду державного бюджету для забезпечення фінансування заходів територіальної оборони, захисту безпеки населення та функціонування бюджетної сфери, комунальних підприємств у період воєнного стану.

Наголошено, що в умовах воєнного стану передача коштів між місцевими бюджетами можлива без укладання відповідного договору. Зважаючи на викладене, робимо висновок, що законодавець в цій ситуації розширює межі розсуду уповноважених осіб стосовно того, чи укласти договір про перерахування міжбюджетних трансфертів чи ні. З одного боку, такий підхід можна вважати обґрунтованим, оскільки в умовах воєнного стану важливого значення набуває прийняття швидких, незабюрократизованих рішень для виконання певних завдань та фінансування видатків на місцевому рівні. З іншого боку, постає питання про правові підстави передання коштів між місцевими бюджетами у вигляді відповідних міжбюджетних трансфертів.

Акцентовано увагу на тому, що в період воєнного стану в Україні було регламентовано правові механізми таких субвенцій, як: (1) субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на викуп, будівництво житла з метою передачі для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб; (2) субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення нагальних потреб функціонування держави в умовах воєнного стану. Крім того, були внесені зміни до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів у рамках Програми з відновлення України. Проаналізовано правові механізми таких субвенцій.

Ключові слова: бюджет, воєнний стан, міжбюджетні відносини, міжбюджетні трансферти, правове регулювання, субвенції.

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 81 Бюджетного кодексу України міжбюджетні відносини – відносини між державою, Автономною Республікою Крим та територіальними громадами щодо забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією України та законами України [1]. При цьому у ч. 2 цієї ж статті законодавець вказує мету регулювання міжбюджетних відносин. Так, йдеться про забезпечення відповідності повноважень на здійснення видатків, закріплених законодавчими актами за бюджетами, та фінансових ресурсів, які мають забезпечувати виконання цих повноважень [1].

Підкреслимо, що питання реалізації міжбюджетних відносин у формі міжбюджетних трансфертів, розроблення якісних, простих та прозорих механізмів їх надання між різними ланками бюджетної системи держави є концептуальними як в звичайних умовах бюджетно-правового регулювання, так і, тим більше, в надзвичайних обставинах. Цілком зрозуміло, що воєнний стан належить до таких обставин й введення такого стану Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 64/2022 [2] безпосередньо вплинуло на зміни у бюджетному законодавстві, у тому числі й на міжбюджетні відносини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжбюджетні відносини, їх сутність, форми та особливості реалізації свого часу були предметом досліджень таких науковців економістів й правників, як: М. П. Агафшина, А. Є. Буряченко, А. С. Глушенко, О. О. Дмитрик, З. І. Перощук, К. О. Токарева та ін. Водночас останніми роками питання правового ре-

гулювання міжбюджетних відносин не були предметом ґрунтовних наукових пошуків. З 24 лютого 2022 року в Україні введено воєнний стан через збройну агресію росії. Ці обставини змістово вплинули на бюджетне регулювання й на перебіг міжбюджетних відносин також. Зважаючи на це, **мета статті** – охарактеризувати законодавчі зміни у реалізації міжбюджетних відносин в умовах воєнного стану в Україні.

Виклад основного матеріалу. Підкреслимо, що такі зміни є різноплановими, вони впроваджувалися в різні темпоральні проміжки, деякі з них потребують окремого докладного дослідження. В межах представленої публікації ми позначимо деякі з законодавчих новацій у сфері міжбюджетних відносин.

Так, скорочено низку трансфертів місцевим бюджетам з метою спрямування до резервного фонду державного бюджету для забезпечення фінансування заходів територіальної оборони, захисту безпеки населення та функціонування бюджетної сфери, комунальних підприємств у період воєнного стану. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Питання надання у 2022 році застрахованим особам одноразової матеріальної допомоги у зв'язку із втратою частини заробітної плати (доходу), робота (економічна діяльність) яких тимчасово зупинена внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні» від 4 березня 2022 р. № 199 регламентовано скорочення видатків, передбачених у загальному фонді державного бюджету, серед яких зазначено скорочення видатків на надання відповідних міжбюджетних трансфертів: (а) Міністерству фінансів на 2022 рік за програмою 3511210 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій», на 6000 млн. гривень; (б) Міністерству інфраструктури за програмою 3121130 «Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію інфраструктурних проектів та розвиток об'єктів соціально-культурної сфери», на 8700 млн. гривень [3].

При цьому передбачено спрямування вказаних обсягів грошових коштів до резервного фонду бюджету для фінансування видатків, пов'язаних із наданням застрахованим особам одноразової матеріальної допомоги з державного бюджету у зв'язку із втратою частини заробітної плати (доходу), робота (економічна діяльність) яких тимчасово зупинена внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні. З урахуванням викладеного ми бачимо, що незважаючи на те, що субвенція – трансферт, який надається на чітко визначену мету й кошти, надані у вигляді такого трансферту, мають спрямовуватися виключно на фінансування такої потреби [4, с. 168], в умовах воєнного стану законодавчі під-

ходи змінюються. На наш погляд, це пов'язано із тим, що в таких складних безпекових, соціально-економічних умовах через збройну агресію рф проти України держава має всіляко підтримати своїх громадян й створити умови для забезпечення відповідного прожиткового мінімуму.

Ще одна законодавча новація, яка стосується процедури передачі трансфертів між місцевими бюджетами. Відповідно до ч. 2 ст. 101 Бюджетного кодексу України міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами надаються на основі договору [1]. Показово, що вимог до форми та істотних умов такого договору у національному бюджетному законодавстві не передбачено. В умовах воєнного стану передача коштів між місцевими бюджетами можлива без укладання відповідного договору. Зважаючи на викладене, робимо висновок, що законодавець в цій ситуації розширює межі розсуду уповноважених осіб стосовно того, чи укладати договір про перерахування міжбюджетних трансфертів чи ні. З одного боку, такий підхід можна вважати обґрунтованим, оскільки в умовах воєнного стану важливого значення набуває прийняття швидких, незабюрократизованих рішень для виконання певних завдань та фінансування видатків на місцевому рівні. З іншого боку, постає питання про правові підстави передання коштів між місцевими бюджетами у вигляді відповідних міжбюджетних трансфертів. Крім того потребують аргументації та подальшого контролю обсяги наданих коштів, їх цільове використання тощо. Тож, незважаючи на складні умови в країні, зумовлені воєнним станом, вбачається доцільним все ж таки визначити істотні умови договору про надання міжбюджетних трансфертів між місцевими бюджетами.

При цьому оптимізувати процедуру їх укладання в сучасних умовах. Заслуговує на увагу положення, передбачені п. 22 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» від 9.06.2021 р. № 590 (з відповідними редакціями), згідно з яким перерахування реверсної дотації до державного бюджету з місцевих бюджетів територій, на яких введено воєнний стан, Казначейством не здійснюється. Казначейство веде облік обсягу реверсної дотації, не перерахованої до державного бюджету з місцевих бюджетів населених пунктів на тимчасово неконтрольованій території [5]. На нашу думку, наведене положення є дискусійним і потребує відповідних змін. Вважаємо, що в цій ситуації використання формулювання «...бюджетів територій, на яких введено воєнний стан ...» є дуже некоректним, оскільки вже згаданим Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 64/2022 такий стан було введено на

всій території України [2], а отже, в цьому контексті доцільно вести мову про ті території, які є тимчасово окупованими, або ж такими, де ведуться бойові дії. Спираючись на викладене, вбачається більш логічним аналізоване положення викласти у такій редакції: «Перерахування реверсної дотації до державного бюджету з місцевих бюджетів територій, на яких ведуться бойові дії або тимчасово окупованих, згідно з переліком, затвердженим уповноваженим органом виконавчої влади, Казначейством не здійснюється».

Окремо зазначимо, що відбулися відповідні зміни щодо використання залишків коштів за деякими субвенціями. За загальним правилом залишки коштів за освітньою субвенцією на кінець бюджетного періоду зберігаються на рахунках відповідних місцевих бюджетів і використовуються у наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенції. В умовах воєнного стану, приміром, було дозволено спрямовувати залишки коштів за освітньою субвенцією та субвенцією особам з особливими освітніми потребами з державного бюджету місцевим бюджетам, збережені на рахунках місцевих бюджетів станом на 1 січня 2022 року, на заходи територіальної оборони, задоволення продовольчих потреб цивільного населення, евакуацію/вивезення/переміщення цивільного населення із місцевості, де ведуться бойові дії, та небезпечних територій у безпечні місця, зокрема на оплату транспортних послуг, пально-мастильних матеріалів, облаштування місць розміщення громадян, які у зв'язку з бойовими діями залишили місце проживання/перебування, оплату інших заходів, спрямованих на підтримку цивільного населення в умовах воєнного стану [6]. З огляду на наведене ми бачимо, що цільове використання коштів, наданих як відповідні субвенції, а також їх залишків, змінено. Фактично бюджет нашої держави трансформувався на воєнний бюджет, в якому основна увага приділена фінансуванню видатків на оборону. Такий підхід є цілком зрозумілим з огляду на те, що вже майже два роки триває боротьба зі збройною агресією росії проти України. Разом із цим наскільки довго буде можливість перенаправляти кошти з таких джерел на воєнні та оборонні потреби.

У пояснювальній записці до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» зазначено, що у таких складних умовах фінансова підтримка міжнародних партнерів не тільки дозволяє збалансувати бюджет та забезпечити фінансування потреб соціального захисту населення та інших пріоритетних видатків необоронного спрямування, але й є вагомим фактором покриття дефіциту платіжного балансу та підтримки макроекономічної та макроекономічної стабільності в країні [7]. Крім того, підкреслено, що в умовах воєнного стану та обмежених ресурсів бюджету пріоритетом залиша-

ється залучення довгострокових пільгових кредитів для підтримки обороноздатності держави, енергетичного сектору, реалізації заходів з енергоефективності та відновлення муніципальної інфраструктури, ремонту доріг та дорожньої інфраструктури, охорони здоров'я, освіти та соціальних послуг, а також відновлення та відбудови інфраструктурних об'єктів, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації, на реалізацію яких спрямовується значний обсяг кредитів (позик) іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій, а також грантових коштів, що надаються іноземними партнерами [7].

Наведене дозволяє зробити висновок про те, що в сучасних умовах Україна більшою мірою залежить від фінансової допомоги партнерів. Водночас існуючі обсяги збитків і втрат від російської агресії зумовлюють потребу не просто у пошуку фінансових ресурсів для післявоєнного відновлення України, а у реформуванні системи доходів бюджету, передусім, йдеться про податки й збори, й у системі бюджетного регулювання для того, аби забезпечити достатні обсяги грошових коштів до бюджетів для фінансування пріоритетних потреб держави та суспільства й при цьому стимулювати розвиток бізнесу.

Окрім того, зазначимо, що в період воєнного стану в Україні було регламентовано правові механізми таких субвенцій, як: (1) субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на викуп, будівництво житла з метою передачі для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб; (2) субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення нагальних потреб функціонування держави в умовах воєнного стану. Крім того, були внесені зміни до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів у рамках Програми з відновлення України [8]. З огляду на наведене зазначимо, що вищевказані субвенції надаються з державного бюджету до місцевих й відповідно до приписів бюджетного законодавства належать до категорії «інші дотації та субвенції». У цьому контексті йдеться про те, що названі субвенції не конкретизовані в переліку тих трансфертів, що надаються або можуть надаватися з державного бюджету до місцевих.

На нашу думку, це свідчить про те, що ці субвенції мають тимчасовий характер. Тобто, на відміну від видатків, які фінансуються за рахунок освітньої чи медичної субвенції, видатки на потреби держави для функціонування в період воєнного стану є тимчасовими, оскільки через певний проміжок часу з моменту її початку вона закінчиться й наша держава функціонуватиме й розвиватиметься в мирному режимі. Теж саме можна сказати й про субвенцію, що передбачає видатки на житло для тимчасового проживання

ВПО, більше того, про тимчасовий характер таких видатків йдеться й самій назві міжбюджетного трансферту, про який йдеться.

Говорячи про зміни до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів у рамках Програми з відновлення України, зазначимо, що у 2021 році було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів у рамках Програми з відновлення України» [9]. Слід зазначити, що саме цей міжбюджетний трансферт характеризується певною своєрідністю, оскільки в механізмі його надання передбачені умови, які не є характерними для надання субвенцій за загальним правилом. Приміром, до таких можна віднести: джерело фінансування – позикові кошти, які надаються Європейським інвестиційним банком; наявність відповідної Фінансової угоди, згідно з якою видаються відповідні кошти; відсотки, що сплачуються за користування позикою; графіки погашення тощо.

На момент прийняття вищевказаної Постанови в п. 3 було зазначено: «Субвенція надається для забезпечення здійснення заходів щодо відновлення соціальної інфраструктури, метою яких є подолання наслідків конфлікту на сході України, зокрема задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб в окремих адміністративно-територіальних одиницях, а саме в:

районах Донецької та Луганської областей, що постраждали від конфлікту, де органи державної влади здійснюють свої повноваження у повному обсязі;

чотирьох сусідніх областях (Дніпропетровська, Запорізька, Харківська, Херсонська), інфраструктура яких несе велике навантаження через вплив внутрішньо переміщених осіб, пов'язаних з конфліктом на сході України;

окремих адміністративно-територіальних одиницях, зокрема Київській, Одеській, Полтавській областях, що приймають значну кількість внутрішньо переміщених осіб, з метою надання їм допомоги у подоланні посиленого навантаження на соціальну інфраструктуру» [9]. Наразі чинною є редакція Постанови від 6.05.2023 року, відповідно до якої п. 3 викладено таким чином: «Субвенція надається для забезпечення здійснення заходів щодо відновлення соціальної та житлової інфраструктури на територіях, де органи державної влади здійснюють свої повноваження в повному обсязі (підконтрольна Україні територія), метою яких є подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації.» [8]. Як вбачається, вказані зміни дещо скоригували територію поширення субвенції та цільове призначення.

Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на викуп, будівництво житла з метою передачі для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. Як ми вже зазначали вище, ця субвенція є новою, раніше її не виокремлювали серед міжбюджетних трансфертів. Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на викуп, будівництво житла з метою передачі для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб (далі – Порядок) регламентовано Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 495 [10]. Згідно з п. 4 цієї Постанови субвенція спрямовується на викуп, будівництво житла з метою передачі для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. При цьому Головним розпорядником субвенції є Мінінфраструктури, яке готує та подає Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо розподілу субвенції між областями, в яких не ведуться активні бойові дії, з урахуванням кількості внутрішньо переміщених осіб у відповідному регіоні та наявності земельних ділянок для будівництва житла [10, п. 2, 3]. Показово, що у Порядку міститься відсылка до іншого документа, який затверджений цією ж Постановою Кабінету Міністрів України № 495, й стосується вона використання коштів досліджуваної субвенції. Йдеться про Порядок викупу, будівництва житла з метою передачі для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб. Для оцінки ефективності вказаних актів, необхідно більш детальний їх аналіз у подальшому.

Ще однією субвенцією, яка віднайшла своє закріплення у чинному бюджетному законодавстві, є субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення нагальних потреб функціонування держави в умовах воєнного стану. Порядок та умови її надання закріплено в Постанові Кабінету Міністрів України від 3 травня 2022 р. № 528 [11]. Відповідно до п. 2 вказаної постанови, головним розпорядником субвенції є Мінінфраструктури. У п. 3 цього ж акту законодавець намагається окреслити напрямки використання грошових коштів, отриманих як так субвенція. Зокрема, зазначено, що використання субвенції здійснюється з дотриманням умов тристоронніх договорів на здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для задоволення нагальних потреб функціонування держави в умовах воєнного стану (зокрема, на: придбання необхідних продовольчих товарів, а також пакувальних товарів для їх фасування, пального, будівельних матеріалів для проведення першочергових аварійно-ремонтних робіт на об'єктах, які пошкоджені внаслідок бойових дій, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів (вакцин), медичних виробів, допоміжних засобів до них, медичного обладнання, оплату послуг із зберігання та/або пере-

робки зерна, укладених відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 2 березня 2022 р. № 185 “Деякі питання здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для задоволення нагальних потреб функціонування держави в умовах воєнного стану” (далі – договори), замовниками за якими є обласні, Київська міська військові адміністрації, а платником за грошовими зобов’язаннями замовників за договорами – АТ “Українська залізниця” (далі – Укрзалізниця). При цьому субвенція надається шляхом її перерахування Мінінфраструктури на рахунок Укрзалізниці, відкритий в державному банку, з подальшим спрямуванням Укрзалізницею на оплату грошових зобов’язань замовників перед постачальниками товарів (виконавцями робіт або надавачами послуг) відповідно до укладених договорів та рахунків постачальників товарів (виконавців робіт або надавачів послуг) за договорами [11].

Зазначимо, що наведені приписи також не є характерними для реалізації міжбюджетних відносин. Передусім йдеться про суб’єктний склад відносин з надання цієї субвенції, укладення трьохсторонніх договорів, тощо. Підкреслимо, що до введення воєнного стану в Україні передача міжбюджетних трансфертів (у тому числі, субвенцій) за договорами здійснювалося лише між місцевими бюджетами. До цього додамо, що Укрзалізниця виступає платником за тристоронніми договорами, замовником за якими є військові адміністрації та/або центральні органи виконавчої влади, із здійснення закупівель за рахунок коштів державного бюджету для задоволення нагальних потреб функціонування держави. При

цьому предмети закупівлі є дуже розгалуженими. Така складна процедура реалізації субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення нагальних потреб функціонування держави в умовах воєнного стану може мати чимало перепон у практичному застосуванні.

Висновки. З урахуванням проведеного аналізу законодавчих новацій у сфері міжбюджетних відносин робимо висновок про те, що введення правового режиму воєнного стану в Україні сприяло чималим перетворенням у регулюванні таких відносин. Відзначимо, що переважна більшість змін пов’язана з розширенням переліку міжбюджетних трансфертів, які надаються між бюджетами, зміни умов та порядків їх надання. При цьому слід відзначити й зміну пріоритетів самих відносин, в основі яких лежить забезпечення передусім фінансування соціальних видатків та видатків на оборону.

Наголошено на тому, що нові субвенції, впроваджені в умовах воєнного стану, мають тимчасовий характер. Приміром, на відміну від видатків, які фінансуються за рахунок освітньої чи медичної субвенції, видатки на потреби держави для функціонування в період воєнного стану є тимчасовими, оскільки через певний проміжок часу з моменту її початку вона закінчиться, а наша держава функціонуватиме й розвиватиметься в мирному режимі. Теж саме можна сказати й про субвенцію, що передбачає видатки на житло для тимчасового проживання ВПО, більше того, про тимчасовий характер таких видатків йдеться й самій назві міжбюджетного трансферту, про який йдеться.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n3296>.
2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
3. Питання надання у 2022 році застрахованим особам одноразової матеріальної допомоги у зв’язку із втратою частини заробітної плати (доходу), робота (економічна діяльність) яких тимчасово зупинена внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2022 р. № 199. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/199-2022-%D0%BF#Text>.
4. Фінансове право : підручник / О. О. Дмитрик, Є. О. Алісов, Д. А. Кобильнік та ін.; за ред. О. О. Дмитрик. Одеса : Видавництво «Юридика», 2022. 466 с.
5. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 р. № 590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text>.
6. Уряд ухвалив зміни щодо використання залишків субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/uryad-uhvaliv-zmini-shodo-vikoristannya-zalishkiv-subvencij-z-derzhavnogo-byudzhetu-miscevim-byudzhetam>.
7. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» від 15.09.2023 р. № 10000. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42796>.
8. Про внесення змін до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів у рамках Програми з відновлення України: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 липня 2022 р. № 811. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/811-2022-%D0%BF#Text>.

9. Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів у рамках Програми з відновлення України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2021 р. № 1324. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-2021-%D0%BF/ed20211215#Text>.
10. Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2022 р. № 495. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2022-%D0%BF#n391>.
11. Деякі питання фінансування закупівлі товарів тривалого зберігання в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 травня 2022 р. № 528. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/528-2022-%D0%BF#n17/>.

REFERENCES

1. The Budget Code of Ukraine, No. 2456-VI (2010, July 8). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n3296> [in Ukrainian].
2. Decree of the President of Ukraine On the Introduction of Martial Law in Ukraine: Presidential Decree № 64/2022 (2022, February 24). Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> [in Ukrainian].
3. The issue of providing in 2022 to insured persons of one-time financial assistance in connection with the loss of part of wages (income) whose work (economic activity) is temporarily stopped as a result of hostilities during martial law in Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, No. 199 (2022, March 4). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/199-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
4. Dmytryk, O. O., Alisov, Ye. O. & Kobylnik, D. A. et al. (2022). *Finance law*. O. O. Dmytryk (in Ed.). Odesa: Vydavnytstvo «Yurydyka» [in Ukrainian].
5. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On Approval of the Procedure for the Fulfillment of Powers by the State Treasury Service in a Special Regime in the Conditions of Martial Law:, No. 590 (2021, June 9). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
6. The Government has approved changes to the use of subsidies from the state budget to local budgets. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/news/uryad-uhvaliv-zmini-shodo-vikoristannya-zalishkiv-subsencij-z-derzhavnogo-byudzhetu-miscevim-byudzhetam> [in Ukrainian].
7. Explanatory note to the project of the Law of Ukraine «On the State Budget of Ukraine for 2024», No. 10000 (2023, September 15). Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42796> [in Ukrainian].
8. On amendments to the Procedure and Conditions for granting a subsidy from the state budget to local budgets for the implementation of projects within the framework of the program for the restoration of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, No. 811 (2022, July 19). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/811-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
9. On approval of the Procedure and Conditions for granting a subsidy from the state budget to local budgets for the implementation of projects within the framework of the program for the restoration of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, No. 1324 (2021, December 15). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-2021-%D0%BF/ed20211215#Text> [in Ukrainian].
10. Some measures for the formation of housing funds intended for temporary residence of internally displaced persons: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, No. 495 (2022, April 29). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/495-2022-%D0%BF#n391> [in Ukrainian].
11. Some issues of financing the purchase of long-term storage goods in martial law: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, No. 528 (2022, May 3). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/528-2022-%D0%BF#n17> [in Ukrainian].

REVA VALERIIA

Postgraduate student of the Department of Financial Law
of the Yaroslav Mudryi National Law University

**INTERBUDGETARY RELATIONS IN UKRAINE:
ESSENCE AND FEATURES OF IMPLEMENTATION IN MODERN CONDITIONS**

Problem setting. The issues of implementation of interbudgetary relations in the form of interbudgetary transfers, development of high-quality, simple and transparent mechanisms for their provision between different parts of the state budget system are conceptual both in normal conditions of budgetary and legal regulation, and even more so in extraordinary circumstances. It is quite clear that martial law belongs to such circumstances, and the introduction of such a state by the Decree of the President of Ukraine «On the Introduction of Martial Law in Ukraine» of February 24, 2022, No. 64/2022 directly affected changes in budget legislation, including interbudgetary relations.

Analyses of recent researches and publications. Intergovernmental fiscal relations, their essence, forms and peculiarities of implementation have been the subject of research by such economists and lawyers as: M. P. Agafoshyna, A. E. Buriachenko, A. S. Hlusenko, O. O. Dmytryk, Z. I. Peroshchuk, K. O. Tokarieva ect.. At the same time, in recent years, the issues of legal regulation of interbudgetary relations have not been the subject of thorough scientific research. On February 24, 2022, martial law was introduced in Ukraine due to Russia's armed aggression. These circumstances have had a significant impact on budgetary regulation and the course of interbudgetary relations as well.

Purpose of the research is to characterize the legislative changes in the implementation of interbudgetary relations under martial law in Ukraine.

Article's main body. The article analyzes the legislative changes in the implementation of intergovernmental fiscal relations under martial law in Ukraine. It is emphasized that such changes are diverse. In particular, a number of transfers to local budgets have been reduced with a view to directing them to the reserve fund of the State budget to ensure financing of territorial defense measures, protection of public safety and functioning of the public sector and public utilities during martial law.

It is emphasized that under martial law, the transfer of funds between local budgets is possible without concluding a relevant agreement. Given the above, we conclude that the legislator in this situation expands the discretion of authorized persons as to whether to conclude an agreement on the transfer of intergovernmental transfers or not. On the one hand, such an approach can be considered reasonable, since under martial law it is important to make quick, unbureaucratized decisions to perform certain tasks and finance expenditures at the local level. On the other hand, the question arises as to the legal basis for the transfer of funds between local budgets in the form of appropriate intergovernmental transfers.

Conclusions and prospects for the development. The author emphasizes that during the period of martial law in Ukraine, the legal mechanisms of such subventions as: (1) subventions from the state budget to local budgets for the purchase and construction of housing for the purpose of transferring internally displaced persons for temporary residence; (2) subventions from the state budget to local budgets to meet the urgent needs of the state functioning under martial law were regulated. In addition, amendments were made to the Procedure and Conditions for Granting Subventions from the State Budget to Local Budgets for the Implementation of Projects under the Program for the Restoration of Ukraine. The legal mechanisms of such subventions are analyzed.

Key words: budget, martial law, interbudgetary relations, interbudgetary transfers, legal regulation, subventions.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Рева В. А. Міжбюджетні відносини в Україні: сутність та особливості реалізації в сучасних умовах. *Право та інновації*. 2023. № 3 (43). С. 101–107.